

pornega povelja in ga seve tudi ni mogel podpisati. Takoj je bilo jasno, da so uprizorili celo zadevo prav pretkani lopovi.

Pri aretaciji trgovca so pozdravljali nekateri poklicni stražniki stotnika in spremljevalca in odganjali od njunega avtomobila radovedne se zbirajoče množice. Pokorno so tudi salutirali, ko se je odpeljal avtomobil z jetnikom.

Najbolj čudno ter neverjetno je še to, da je poročalo časopisje v dneh, ko je sedel draguljar v preiskavi, na dolgo in široko o aretaciji enega najbolj uglednih trgovcev in da je državni pravdnik čital vse te objave in se mu ni rodil sum, da gre za lopovsko potegavščino. Draguljarja so izpustili seve takoj. Ker sta pa oba lažipolicista ob priliki aretacije vzela seboj ključke od trgovine, je moral še po ključavničarja. Ko je ta nasilnim potom odprl vrata, je zapazil, da sta mu izpraznila lopova v njegovi odsotnosti do dna trgovino. Ostala sta samo še oprema ter prazna blagajna. Plen vlomilcev znaša 2 milijona lir.

Prava policija je slednjič le izsledila oba prava krivca.

*

PETINDVAJSETLETNICA

KRŠČANSKE PROSVETE NA ZGOR. PONIKVI.

Župnija Zgornja Ponikva leži v hribih nad Spodnjo savinjsko dolino. Tej vzvišeni legi kraja je tudi primerno mišljenje prebivalcev, vznošito mišljenje s kvišku kipečim teženjem in stremljenjem. Iz tega dušnega razpoloženja ljudstva se je pred 25 leti porodilo katoliško izobraževalno društvo »Slomšek«. V nedeljo, 20. septembra, je slovesno praznovalo svoj 25 letni jubilej. Praznovala ga je vsa župnija brez izjeme. Starejši so tekmovali z mladino, da bi slavje bilo čim lepše. Prišli so tudi zastopniki in zastopnice krščanskih organi-

zacij iz sosednih župnij. Odposlanci fantovskega krožka iz Šoštanja so se pripeljali na okrašenem vozu. Predno se je začel vršiti spored proslave, so se opravile molitve pri spominski plošči v svetovni vojni padlih vojakov, po večini članov prosvetnega društva.

Ob 9. uri je stopil na prižnico predsednik Prosvetne zveze dr. Hohnjec, ki je s poljudnimi in vznosenimi besedami orisal Slomškovke ideje o krščanski-narodni prosveti in mladinski vzgoji. Po Slomšekovi ideji je vzniklo, po njegovih načelih je delovalo ves čas svojega obstoja. Zato je bil božji blagoslov z njegovim delom. Po sv. maši, ki jo je daroval domači g. župnik Gorišek, je bilo zborovanje pod predsedstvom vrlega društvenega predsednika Razdevšeka v župnijski uti, kjer so imeli prisrčne pozdravne govore dr. Hohnjec kot predsednik Prosvetne zveze, odposlanci prosvetnega okrožja iz Celja: profesor dr. Ganter, dr. Ogrizec in učiteljica gospodična Jurjevič, kot zastopnik prosvetnega društva in fantovskega krožka iz Šoštanja pa Josip Koren. Popoldne po večernicah se je spored nadaljeval. Pod spretnim vodstvom požrtvovalno delujočega g. šolskega upravitelja Josipa Križmana je dobro izvežbani domači pevski zbor prav lepo zapel nekaj pevskih točk. G. župnik iz Št. Ilja pri Velenju Fr. Schreiner, ki je pred 25 leti govoril kot dobrnski kaplan na ustanovnem shodu društva, je z izrazitimi besedami pokazal na sličnost in razliko prejšnje in sedanje dobe ter ožigosal nekatere nedostatke sedanje človeške družbe. Domači g. župnik Gorišek, ki je vedno bil gonilna sila društva in njegovega delovanja ter mu je tudi dal na razpolago župnijsko uto za njegove prireditve, je nazorno orisal zgodovino društva in načrt, kako je društvo ves čas svojega obstoja skušalo uresničiti svoj plemeniti namen. Koncem je gledališka družina prosvetnega društva iz Celja prav dobro vprizorila burko v enem dejanju »Če sta dva«. Celodnevno proslavo je spremljala s svojimi strokovno popolnimi proizvajanjimi polnoštevilna rudarska godba iz Velenja. Bila je to proslava, ki bo domačinom ostala v prijetnem spominu. Kot njen trajen uspeh naj ostane pobuda, da bo društvo tudi vnaprej delovalo po istih načelih za iste vzvišene cilje.

Črešnjevce pri Slovenski Bistrici. Tukajšnje Prosvetno društvo naznanja, da se žrebanje društvene loterije vrši v nedeljo, dne 27. septembra ob 3. uri

popoldne. Prosimo vse lastnike naših srečk, da nam jih plačajo ali pa vrnejo. Vse sosede pa vabimo za ta dan na naš Črešnjevce. Se priporoča loterijski odbor.

*

Lov največjih opic za živalske vrtove.

V Evropi najbolj znameniti cirkus je Hagenbeckov, ki ima v Berlinu svoj lastni vrt za vzrejo ter vzgojo divjih živali. Hagenbeckovi lovci so razkropljeni po divjinah celega sveta, odkoder pošiljajo domov v Berlin nalovljene zverine in od tukaj romajo izredne in redke živali v živalske vrte drugih držav. V naslednjem hočemo podati opis Hagenbeckovega lovca, v katerem popisuje lov na za gorilo največjo in najbolj nevarno opico, ki se imenuje orang-utan.

Največ orang-utanov se še skriva pod džunglah velikega otoka Sumatra v ogromni otočji skupini pod Indijo. Redkost je, da bi se kedo lahko polastil orang-utanove družine žive. Lovci navadno ustrelijo orang-utanovo samico, in mladič ostane pri mrtvi materi, dokler se njeno truplo popolnoma ne ohladi. Mladiča ujamejo z lahkoto v kletko in ga odredijo.

Kako je bila zajeta cela družina?

Hagenbeckov lovec pripoveduje, kako so izsledili domačini slučajno bolj blizu kraja pragozda na Sumatri celo orang-utan družino: orjaškega samca in samico z dojenčkom. Pod vodstvom evropskega lovca je pričel pogon na opice. Domačini so obkolili oni del gozda, kjer je prebivala opičja družina in so jo pričeli plašiti s kričanjem in s strelji v zrak. Samec je pričel z umikom, za njim mati z mladičem na prsih s skoki z enega drevesa na drugega. To preganjanje po drevesih je trpelo cel dan, dokler se niso umaknile opice proti večeru že čisto ob rob pragozda.

je šel domov mimo nje. In ji je grozil s pestmi, jo na glas zasramoval in preklinjal.

A njiva je prezirljivo molčala.

Vendar se ga je še enkrat lotila. Ali ga je morda nebo še enkrat opomnilo?

Zadnjo nedeljo v juniju — skoro leto dni je že prešlo od njegovega zločina, od krive prisege — se je vračal pozno ponoči od fare.

Ze ko je gostilno zapustil, se je v daljavi bliskalo, zamolklo grmelo. Ko je šel po dolini, je v gozdovih ob straneh doline strahotno šumelo, kakor bi velikanske zveri po lesovju sem in tja lomastile. V daljavi — a bliže in bliže — je s strahovito naglico po temni, neskončni tabli nebeški pisal prst božji. Kar je pisal, je moralo biti strašno. Zakaj tabla je drhtela, strahotno bobnela pod temi gorečimi, z nebeško naglico pisanimi skrivnostmi.

»Ali piše moje grehe?« je šinilo Matiji skozi glavo, ko je spet zažarelo, da so ga oči zbolele in jih je naglo zaprl, in se je ob strašnem gromu zemlja pod njim stresla.

Hotel je moliti.

»A saj meni tako ne pomaga,« si je dejal obupan.

Tudi ni imel rožnega venca pri sebi. Pač pa je imel v žepu steklenico žganja. Segel je ponjo in pil v dolgih požirkih, da bi se okrepčal in si za nadaljino pot dočuma napil

»Ko bi bil že na hribu, bliže domu!«

A čim više je prihajal na hrib, tem težje je stopal. Zakaj na hribu je divjal vihar s še hujšo močjo. Malo da ga ni prevrgel in ga zakotalil nazaj dol po cesti.

In čim bolj se je bližal njivi, tem težje in tesneje mu je bilo pri srcu. In tem strahotneje. Zakaj tu je grom bobnel, kakor bi se hrib rušil, po srdito švigajočih ognjenih strelah na nešteto koscev in drobcev razklan in zdrobljen.

Preril se je skozi valoveče reke vetra gor do njive. Kar ga je nenadoma zagrabil strašen vrtinec in ga treščil noter na njivo, v zorečo jarico. — Veldin, vinski brat, se ga je bil usmilil in mu je spomladi njivo zoral. Rž je šumela, kakor bi se podila po nji cela vrsta duhov. Klasje, debelo latovje, ker letina je kazala dobro, je udarjalo po njem, po licu mu, po očeh, vratu, rokah. Ob enem se je vsula toča. Padala mu je na golo glavo — klobuk mu je bil veter zbil z glave in mu ga je odnesel kdo ve kam — kakor bi ga nevidne, trde roke z neskončno naglico neusmiljeno teple.

Vmes je od vseh strani srdito kričalo vanj. Od desne: »Hoho, ali je nisi ukral?« Od leve: »Hoho, kako si jo prigoljufal?« Od zgoraj: »Hoho, pa nisi krivo prisegel?« Za njim: »Pa si se še hudoval na patra v mestu, ker ti odveže ni dal! Še z Bogom si

nerodnost in ji je bilo neprijetno. Poskusila je popraviti nerodnost in moža pokarala: »Glej, kakšen si, da kaj takega poveš našemu boterčku v zob! Če bi bil boterček količkaj pošten človek, pa bi ti lahko zameril!«

Cigani jedo kolač.

Otroci ciganki so skakali okoli matere ciganke in vriščali: »Lahčni smo, lahčni, lahčni!« Ciganka jih je tolažila: »Joj, deca, potrpite, tata bo hud! Vsi dobite! Če bi sedajle imela le pol toliko masla, kakor nimamo moke, pa bi si v vasi izposodila posodo in bi vam spekla masten kolač.« — »Kolač, kolač!« so zavriskali otroci. Cigani

Od pragozda naprej se je razprostirala z visoko travo porastena džungla, po kateri so rastle le posamezne palme. Še isti večer so pregnali že utrujene opice v vrhe samotno stoječe visoke palme in jo zastražili z ognji krog in krog. V noči so napravili dve močni kletki iz bambusovih kolov. Zjutraj na vse zgodaj so začeli med krikom podirati palmo. Eni so podsekovali drevo, drugi so bili pripravljani s kletkami in tretji so bili oboroženi vsak s pestjo rdeče paprike. Ko je padlo drevo, se je zagnalo krdelo lovcev s papriko proti preplašenemu samcu ter samici in jima pognalo bogznanj koliko skeleče paprike v oči. Ker sta bili živali ob vid, je bila njuna sprava v kletki prav enostavna. Mladič je obležal pri padcu drevesa pod vejami mrtev. Zverji sta bila prava orjaka in roke vsakega so bile trikrat tako dolge kakor človekove. V ujetništvu sta bila mirna, le oči sta si menceala in skraja sploh nista vživala nobene hrane. Po enem tednu jima je prešlo skelenje vsled paprike in tedaj sta že tudi bila na krovu parnika v kletkah.

Lovec je javil iz Indijskega morja v francosko luko Marseille, da pripelje dva največja orang-utana in naj bodo pravočasno obveščeni o njegovem prihodu vsi ravnatelji večjih živalskih vrtov.

Prodeja družine.

Na ladji sta se udali opici kmalu v usodo ujetništva in pričeli uživati hrano. Ko je došel parnik v Marseille, so že čakale tamkaj na opičjo izrednost množice radovednežev in seve tudi z denarjem založeni ravnatelji.

Lovec je izkupil veliko v francoskem mestu na vstopnici, povrh mu je izplačal še ravnatelj pariškega Jardin a'Acclamation vrta 50.000 zlatih funtov za obe opici. V prvotnih bambusovih kletkah sta bili prepeljani živali iz pristanišča v pariški vrt, kjer so jima bili pripravili udobnejše bivališče. Ujetnika so spravili v novi kletki le na ta način,

da so jima stari kletki odprli, v novi nasuli najboljšega mikavnega živeža, a v starih ju pustili štiri dni brez vsake hrane. Šele glad je izsilil preselitev. Pa tudi v novi udobni kletki je podlegla samica po 8 tednih pljučnici in kmalu za njo je poginil samec od žalosti ter osamelosti. Pariški živalski vrt se je ponašal le kratko časa z opičjo posebnostjo in utrpel vsled nagle smrti občutno škodo.

*

Sv. Jurij v Slov. gor. Dne 17. septembra t. l. smo pokopali tukaj 42 letnega uglednega župana v Zicah, g. Karla Wella, ki je bil mož bolečin in potrpežljivosti. V svetovni vojni je bil izgubil nogo, nekako pred dvema letoma ga je po eni strani še zadela kap. Tako je počasi ves izčrpan podlegel smrti. Bila ga je sama ljubeznjivost. Pri njegovi hiši, kjer še gospodarji njegova ljubeznjiva mamica, je vsak siromak našel streho in uteho. Spremljali so ga na njegovi zadnji poti okoliški župani, šentlenarški orožniki, sorodniki, sosede in prijatelji od blizu in daleč. Zbrana je bila velika množica. Pogreb je vodil domači g. župnik ob asistenci anovskega g. župnika ter bogoslovca g. Miheliča. Domači pevci so mu ob odprtju grobu zapeli dve žalostinki. Ob težki izgubi ljubljene sina, oziroma brata, naše srčno sožalje! Na sedmini se je nabralo za moriborsko bogoslovje 108 Din.

Reče. Naši bratje sv. Florijana, to je naše gasilno društvo je v nedeljo, dne 20. septembra tega leta pod vodstvom svojega neumorno delavnega načelnika g. Al. Faleža praznovalo 45 letnico svojega obstoja. Smo torej sicer 15 let za Mariborčani, pa vendar za njimi prvi v okolici, kar je zasluga nepozabnega nam takratnega g. nadučitelja Paulseka. Časten mu spomin! V graščinski kapeli je bila slovena služba božja, pri kateri je petje na koru oskrbelo domače pevsko društvo »Orač«. Po

vasi je bilo ves dan zelo živahno in veselo razpoloženje. Na mnoga leta!

Sv. Boltenk pri Sredšču ob Dravi. Ker so se v mnogih krajih naše banovine že prav uspešno uveljavile kmetsko-nadaljevalne šole za odraslo mladino, saj je teh šol v Sloveniji že okoli sto, se je nedavno tudi pri nas ustanovila taka zimska kmetška šola pod vodstvom našega g. šolskega upravitelja. Namen te šole je poglobiti kmetško splošno izobrazbo na gospodarsko-praktični podlagi v tistih strokah, ki so življenske važnosti v domačem gospodarstvu ožjega šolskega okoliša. Stalen pouk bodo oskrbovali: šolski upravitelj g. A. Žerjav, veleposestnika Košar in Breznik ter župnik Molan, po potrebi pa še posamezni strokovnjaki v srezu. Šola se bo vršila v zimskih mesecih (od novembra do marca) v popoldanskih, oziroma večernih urah v domači šoli. V kmetško šolo se lahko vpisujejo kmetški in viničarski fantje od 16. leta naprej. Ves pouk bo brezplačen in tečajnikom bo na razpolago za dopolnitev izobrazbe še domača gospodarska knjižnica v šoli. Poleg kr. banske uprave so tudi domače občine in denarni zavodi obljubili primerne prispevke za kritje stroškov te šole, kar javno ugotavljamo z zadovoljstvom. Da se čimprej ugotovi določeno število tečajnikov, se vrši vpisovanje nepreklicno v nedeljo, dne 4. oktobra v dopoldanskih urah v šoli, ki se mu naj odzove čim večje število odrasle mladine.

Šmartno ob Paki. Soboto in nedeljo, to je 12. in 13. septembra je bil za nas dan iznenadenja. Zjutraj nikdo ni pričakoval, da bo v noči med obema dnevoma toliko povodenj, da bo prekosila lanski dve, ki sta bili zelo veliki, in vse v teku zadnjih 30 let, kakor zatrjujejo tukajšnji posestniki, ki si tu in tam zaznamujejo višino največjih povodenj. V soboto je že popoldne začela Paka nenavadno namočati, v znamenje, da je moralo močno deževati v Salski dolini in njenem ozadju, kakor je deževalo pri nas. Opoldne je bila povodenj čez in čez. Popoldne pa je lilo pri nas kakor iz škafa in je moralo enako liti v gornjem toku Pake, ker je ta silno narasla ponoči, najhuja okoli pol ure pred polnočjo. Odnesele je v Penku dve brvi, mnogim posestnikom pa proso, otavo, koruzo, buče, hmelovke itd., drugim pa zalila ajdo in pašo, spodkopala drevje in odnesla mnogo zemlje. — Poročali smo že, kako točo smo imeli 21. junija v Velikem vr-

ček Miha je zaplesal na eni nogi in dejal: »Jaz bom pa pripravil žerjavico, in bo se spekel kolač, da bo čez in čez lepo rjav, da bo hru-stala mastna skorja — hrsk, hrsk!« Mali Marušji so se zasvetile črne oči. S komoleem je v kraj sunila bratac Miho in zavpila: »Seveda, samo s skorjo se boš mastil! — Ne boš! Jaz bom lomila kolač in ga jedla takole: ham, ham, ham!« in in udarjala je z zobmi ob zobe ter stiskala obe pesti k ustom. Tedaj se je razjezili stari cigan. Prisočil je Marušji eno preko ust, rekoč: »Požrešnost vražja, še zadavila se boš! Bolj počasi žri! Saj vendar vidiš, da nisi sama!»

se prepirali! Izpod njega, iz zamlje same: »Nazaj bome dal!« A vse je prekričal strašen glas: »Saj je ne boš dal! V pekel s tabo, krivoprisežnik. Na dno pekla!«

Krohotalo se je krog njega, nad njim, pod njim, za njim, ječalo, kričalo, grozilo, ga zasmehovalo, klelo ga, da so se mu v strašni grozi lasje ježili. Valjalo ga je po razorih in ogonih, od vseh strani udarjalo po njem, po glavi, hrbtu, rokah, nogah, kakor bi ga nameravalo resnično tu na njivi umoriti.

Kako je tisto noč domov prišel, sam ni vedel.

Ko se je drugo jutro iz omamne pijanosti in iz groze pretekle noči zbudil, je prekrel njivo, dan, ko jo je prvič poželel, in dan, ko jo je s krivo prisego pridobil.

Še ves trd od prestanih grozot si je dejal: »Ni druge pomoči, vrnem jo Korenki. Morda bo potem mir!«

A je takoj spet zagledal pred seboj zapreko, ki je ni znal, ne mogel, ne upal premagati in odstraniti: »Krivo si prisegel. Priznaj — pa greš v ječo.«

V onemoglem obupu je stiskal pesti.

»O satan, kako si me prevaril! Kam si me spravil, peklenški zapeljivec!«

In je spet ni vrnil.

In mu je bilo, da se mu prst njive s strašno težo naveša na roke, mu je na pot in ga zadržuje

pri vseh delih in opravilih. Naveša se mu na noge in ga teži na vseh potih. Leži mu na mislih in jih tlači kakor ogromen kamen zelje v kadi. Leži mu na srcu, da si ne more oddehniti, nikoli se ne razveseliti. Z vednim strahom in nemirom ga navdaja, s krvoločno krutostjo ga muči in mori.

Otresti se groznega, okrutnega bremena ni mogel, ker se ni mogel otresti njive. A sovražil jo je z obupnim, pekočim sovraštvom.

IX.

Krivica sveta — krivica Matijeva je bila v nji samo neznačna kapljica — je k Bogu v nebesa vpila.

Pa je Bog rekel: »Ne vstrpim več teh milijonov klicev in tožba. Stopim dol in pogledam, kako je s pravico in krivico na svetu. Ako je resničen le milijonski del teh tožba, udarim svet z vsem svojim srdom. Moram, ako hočem ostati pravičen.«

»Vojske, kuge in lakote — reši nas o Gospod!« so v stoterih in tisočeri cerkvah molili tisti čas ljudje. Pa niso vedeli, niso v srcu čutili, kaj govore, kaj prosijo. Usta so molila, srca niso molila. Kolena so v prahu klečala, srca so se v napuhu povzdigovala. V prevzetnosti in mogočnosti so hodila svoja visoka posvetna pota.

(Dalje prihodnjič.)